

зростання для створення ІКТ-проектів розвитку інновацій та підприємництва [4].

Отже, стабільний економічний розвиток в сучасному світовому господарстві можливий тільки на основі створення сприятливих умов для функціонування інноваційних екосистем на базі широкомасштабного використання ІКТ. Характерними особливостями Smart-економіки стає широке використання інформаційних і телекомунікаційних технологій у виробництві, управлінні, вирішенні екологічних та соціальних проблем на різних рівнях. Продукування нових знань, інтелектуальних активів як основного капіталу Smart-економіки, підготовка висококваліфікованих людських ресурсів досягається завдяки ефективній системі освіти та науки. Саме на цих підвалинах закладається такий вектор розвитку суспільства, який орієнтований на підвищення якості, безпеки життя людей та інновації.

Використані джерела:

1. *Measuring the information society 2010. International Telecommunication Union 2010. Режим доступу: <http://www.itu.int/ITU-D/>*
2. *Measuring digital development Facts and figures 2019. ITU Publications // <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/facts/FactsFigures2019.pdf>*
3. *The economic contribution of broadband, digitization and ICT regulation. ITUPublications 2018. https://www.itu.int/en/ITU-D/Regulatory-Market/Documents/FINAL_1d_18-00513_Broadband-and-Digital-Transformation-E.pdf*
4. *ITU ICT-EYE. ICT Data portal // <https://www.itu.int/net4/ITU-D/icteye/#/topics/1001>*

Сандугей В. В.,

НПУ імені М. П. Драгоманова,

м.Київ, Україна

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ ПРАЦІ

На сучасному етапі не існує країни, яка б могла уникнути впливу впливу глобалізації на ті чи інші сфери соціально-економічного життя. Її вважають порівняно новою й найвищою стадією розвитку процесу інтернаціоналізації, коли інтенсифікуються взаємозв'язки між країнами світу, що охоплює всі сфери життя суспільства: економічну, політичну, правову, демографічну, соціальну, етнічну та інші.

Глобалізаційні процеси суттєво впливають на темпи і зміст формування нових типів соціально-економічних відносин в постіндустріальному суспільстві, а економічна глобалізація серед загальносвітових тенденцій характеризується найбільшим впливом на перспективи якісних трансформацій в світі.

Основною ознакою глобалізації є поширення і розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, які, з одного боку, є продуктом глобалізаційних процесів, а з іншого, його провідником. У глобалізаційному світі масштабні інноваційні перетворення кардинально змінюють умови функціонування та характер розвитку постіндустріального суспільства. Інноваційний розвиток економіки потребує відповідного рівня інтелектуального розвитку людини, що суттєво впливає на характер і зміст праці, де переважає творча компонента. Людина в сучасному світі, як головна соціальна цінність, набула глобального характеру й зайняла центральне місце серед всіх факторів економічного розвитку. Ера інформаційно-комунікаційних та інноваційних технологій в змозі забезпечити високий рівень та якість життя суспільства. Наразі глобальність технологічних змін суттєво впливає і на сам спосіб життя суспільства.

Не однозначним є вплив глобалізації і на національні ринки праці країн, при цьому цей вплив передбачає їх трансформацію, що проявляється у зміні структури попиту та пропозиції робочої сили, тобто збільшується частка працівників, які надають інтелектуальні, інноваційні, інформаційні послуги. Адже в процесі взаємодії глобалізації та науково-технічного прогресу відбуваються масштабні зрушення в соціально-економічному розвитку всіх країн світу, коли підвищується частка ринку послуг та зменшення виробничого сектору, розгортання діяльності транснаціональних корпорацій, децентралізація промислового виробництва. Це має вплив на характер і структуру зайнятості людського капіталу, змінює його якісні характеристики, впливає на мобільність та формує нові тенденції у сфері соціально-трудова відносин, до таких, на наш погляд, варто віднести:

- зміни в змісті праці обумовлюють серед працівників попит на нетипові форми зайнятості, що дає можливість для самовдосконалення, свободи творчості, розвитку особистості;

- з боку роботодавців поширюється тенденція попиту на гнучкі форми зайнятості, адже глобалізаційні процеси впливають на трансформацію інституту зайнятості, результатом якої є розвиток нових, нестандартних форм зайнятості та сучасних моделей організації робочого часу.

Характерним проявом трансформації національного ринку праці під впливом глобалізації та інноваційного розвитку в деяких сферах діяльності є заміна людини комп'ютерними технологіями та поява нових професій, наприклад, нанодієтолог, E-Detailer (координатор фармацевтичного ринку), інженер із RFID-міток (інженер із радіочастотної ідентифікації), спеціаліст із видобутку сланцевого газу, продакт-менеджер із розвитку RTB (особливо DSP) (RTB–аукціон у реальному часі), IT-спеціаліст у галузі human-interface, вальвеолог тощо.

На сучасному етапі на національних ринках праці набувають все більшого поширення нові нестандартні та гнучкі форми зайнятості, а саме: тимчасова, непостійна зайнятість; дистанційна зайнятість; неповна зайнятість, яка базується на використанні неповного робочого часу; вторинна зайнятість; зайнятість на основі оформлення строкових трудових договорів; запозичена праця; зайнятість на умовах договорів цивільно-правового характеру; зайнятість у формальному секторі, але яка офіційно незареєстрована; самозайнятість та неформальна зайнятість; тимчасова агентська зайнятість [1; с.4].

Однією з нових форм тимчасової зайнятості виступає краудсорсинг, який передбачає процес передачі виробничих функцій групі людей на засадах публічної оферти без оформлення трудового договору. Тобто це мобілізація ресурсів людей на конкурсних засадах за допомогою інформаційних технологій з метою вирішення завдань [3; с.91].

Розвиток комп'ютерно-інформаційних технологій та поширення мережі

Інтернет сприяє виникненню нових форм організації роботи коворкінг, електронний фрілансер, стартап, FabLab, мейкерспейс.

Під коворкінгом розуміється нова модель організації роботи людей, при якій самозайняті особи (найчастіше фрілансери) з різним типом зайнятості здійснюють свою професійну діяльність в єдиному офісному приміщенні. Для нього є характерною гнучка організація робочого часу, учасники якої залишаються незалежними й вільними.

Дистанційна зайнятість здійснюється у віртуальному середовищі із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій. Характеризується ненормованим робочим часом, віддаленістю робочого місця та гнучкими відносинами в соціально-трудої сфері між роботодавцем та працівником. Поширення застосування дистанційної зайнятості сприяло виникненню її нових форм та видів, що призвело до появи нових понять та термінів: телеробота, мобільна телеробота, телеробота на дому, теледоступ, телеробота в спеціальних центрах - телекотеджах, телецентри, офшорна робота, телеробота з заміною постійного штату тимчасовими працівниками, телесело, телезайнятість [4; с. 82-83].

У зарубіжній та вітчизняній практиці спостерігається розвиток форм запозиченої праці, яка будується на тристоронніх відносинах. Це форма нетипової зайнятості, за якої після звернення працівника до кадрового агентства й укладання з ним трудового договору, направляється до роботодавця для здійснення виробничої діяльності на певний термін. До форм запозиченої праці відносяться: аутсорсинг персоналу; аутстафінг персоналу; лізинг людського капіталу.

Варто зауважити, що у вітчизняній практиці розвиток інституту нетипової та запозиченої праці зазнає перешкод, головними проблемами якого залишаються:

- недосконалість трудового законодавства України, де не визначені норми використання нестандартних, нетипових та гнучких форм праці;

- недосконалість механізмів взаємодії суб'єктів нестандартних форм праці та проблеми вирішення питань договірних взаємовідносин у соціально-правовій сфері;

- неузгодженість питань щодо розв'язання конфліктів та двостороннього визначення прав і обов'язків.

Характерною ознакою трансформації інституту зайнятості в умовах глобалізації є виникнення й застосування в соціально-трудовій сфері нетипових моделей робочого часу. У своїх наукових доробках А.М. Колот виокремлює такі їх види: гнучкий робочий час, побудова моделі якого базується на взаємній довірі; поділ робочого місця між кількома працівниками; неповний робочий час як форма неповної зайнятості; застосування рахунків робочого часу; змінна робота; аморфний робочий час (в договорі визначається загальний обсяг робочого часу на весь комплекс робіт, а поетапний розподіл часу залишається ненормованим); робота за викликом [4; с.93-94].

Ще одним глобалізаційним фактором трансформації національних ринків праці є трудова міграція робочої сили та освітня міграція. Для країн, що не проводять зваженої міграційної політики, серйозним випробуванням для національного ринку праці стає зростання конкуренції з боку країн з низьким рівнем заробітної плати, скорочення кількості робочих місць, на яких працює корінне населення, та зниження середнього рівня оплати праці, особливо некваліфікованої і низько кваліфікованої робочої сили.

Наступним глобалізаційним фактором є підвищення впливу ТНК на національні ринки праці. Наприклад, ще у 2013 році ТНК контролювали близько 40 % світових засобів виробництва й 75 % світової торгівлі товарами та послугами. Транснаціоналізація виробничих процесів призводить до глибокого розшарування зайнятих на підприємствах працівників з виокремленням кадрового «ядра» та периферійних кіл, для яких створені та діють різні норми та правила регулювання.

Важливою ознакою трансформації ринків праці в умовах глобалізації є посилення впливу Міжнародної організації праці. Результатом діяльності Міжнародної організації праці в Україні є створення понад двадцяти проектів, головними з яких є Програма гідної праці, що є складовою програми UNDAF

(Рамкова програма допомоги ООН) та Цілей розвитку тисячоліття. Україна має статус країни з ринковою економікою, з 2008 р. є членом Світової Організації Торгівлі (СОТ) та спрямовує свої зусилля стати членом ЄС. Інтеграційні процеси, що відбуваються останнім часом в Європі, висувають підвищені вимоги для держав, які вступають у Європейське Економічне Співтовариство.

В умовах впливу глобалізації та посилення міжнародної конкуренції перед державами постає питання підвищення конкурентоспроможності національної економіки, що можливе лише за умови розвитку людського капіталу, адже з переходом суспільства до інформаційно-інноваційної моделі розвитку, зі зростанням масштабів науково-технічних перетворень роль людського капіталу значно посилюється. В «нових» умовах він стає головною продуктивною силою соціально-економічного розвитку. Тому набувають важливості питання ефективного відтворення людського капіталу в сучасних умовах. у відповідності до вимог інноваційного розвитку суспільства та сприяють зростанню продуктивності праці, що підвищує конкурентоспроможність національної економіки.

Використані джерела:

1. Колот А.М. Трансформація інституту зайнятості як складова глобальних змін у соціально-трудої сфері //Україна: аспекти праці, №8, 2009. - с.3-14.
2. Заяц А.І. Генезис розвитку державного регулювання соціально-трудої відносин в Україні //Вісник Хмельницького національного університету, Т.2, 2015 - с.220-223.
3. Гришинова Е.А., Азьмук, Н.А. Развитие человеческого капитала и трансформация форм занятости: взаимовлияние и взаимообусловленность. Демография та соціальна економіка, 1(21), 2014.- с.85-96.
4. Колот А.М. Соціально-трудова сфера: стан відносин, нові виклики, тенденції розвитку: монографія. Київ: КНЕУ, 2010. - с. 82-83.

Підпригора Л. А.,

НПУ імені М. П. Драгоманова,

м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМИ І НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ КОРПОРАЦІЙ

У сучасному демократичному суспільстві діяльність державних корпорацій підпорядковується інтересам держави як власника. Представляють інтереси держави державні інституції. Саме вони безпосередньо впливають на діяльність державних корпорацій як об'єктів державної власності. Але в демократичному суспільстві діяльність державних інституцій визначається не їх власними інтересами, а інтересами суспільства. Тому, якщо вважати державу суб'єктом державної власності, то виникає протиріччя між інтересами суб'єкта